

**دانشگاه آزاد اسلامی
واحد گرمی**

**پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته : حقوق
گرایش: حقوق خصوصی**

**عنوان
تبیین مبانی فقهی و حقوقی مقابله با دخانیات و مواد مخدر**

**استاد راهنما
دکتر یداله صفری**

**نگارنده
حسین داور**

بهمن ماه ۱۳۹۹

Islamic Azad University
Germi Branch

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirments for
The Degree of M.A in Private Law

Title
**Explain the Jurisprudential and Legal Principles of Combating Tobacco
and Drugs**

Supervisor
Dr. Yadollah Sfari

By
Hossein Davar

January 2021

سپاسگزاری

از اساتید راهنما و داوران گرامی نهایت
سپاس و تشکر
را دارم.

تقدیم به

خانواده عزیزم

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	چکیده
۲	الف- مقدمه
۲	ب- بیان مسأله
۳	ج- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۳	چ- مرور و ادبیات و سوابق مربوطه
۴	ح- جنبه جدید بون و نوآوری
۴	خ- اهداف تحقیق
۴	د-سوالات تحقیق
۴	ذ- فرضیه های تحقیق
فصل اول: کلیات پژوهش	
۵	۱-۱- مواد مخدر از نظر لغوی واصطلاحی
۵	۱-۲- تعریف مواد مخدر از نظر سازمان بهداشت جهانی
۶	۱-۳- تعریف مفر
۶	۱-۴- تعریف مرقد
۶	۱-۵- انواع موادمخدر
۶	۱-۶- تاریخچه مواد مخدر
۸	۱-۷- تاریخچه قانونگزاری در مورد مواد مخدر در ایران
۹	۱-۸- تعریف عقوبت
۹	۱-۸-۱- عقوبت اصطلاحی
۱۰	۱-۹- تعریف اعتیاد
فصل دوم: تبیین مبانی فقهی مواد مخدر	
۱۱	۲-۱- حکم تحریم استعمال موادمخدر
۱۳	۲-۱-۱- استناد به آیه قران
۱۴	۲-۲- تحریم خبائث و امر به اجتناب از آن
۱۴	۲-۳- استعمال موادمخدر و رابطه آن بااسراف و تبذیر:
۱۶	۲-۴- استنادبه احادیث درمورد تحریم گیاهان سمی و موادمخدر
۱۷	۲-۵- حدیث لاضرر
۱۸	۲-۶- مواد مخدر در ابواب مختلف فقهی
۱۸	۲-۶-۱- باب نجاسات
۱۸	۲-۶-۲- باب اجاره
۱۸	۲-۶-۳- باب طلاق
۱۸	۲-۶-۴- باب اطعمه محرمه
۱۹	۲-۶-۵- باب اشربه محرمه
۱۹	۲-۶-۶- باب حدود و تعزیرات
۱۹	۲-۶-۷- باب دیات
۱۹	۲-۷- نظر شیعیان درموردنوع مجازات استعمال موادمخدر
۱۹	۲-۸- آراء فقهاء شیعه درمورد طهارت یا نجاست موادمخدر
۲۰	۲-۹- حکم موادمخدر از دیدگاه اهل سنت
۲۰	۲-۹-۱- نئشه آور یا مسکر بودن مواد مخدر

۲۵	۲-۹-۲- حکم مداوای باموادمخدر
۲۷	۲-۱۰- دلایل تحریم موادمخدر از دیدگاه اهل سنت
۳۰	۲-۱۱- منابع استدلال به نظر اهل سنت
۳۰	۲-۱۱-۱- منابع روایی
۳۰	۲-۱۱-۲- منابع اجماع
۳۱	۲-۱۱-۳- منابع از قیاس
۳۱	۲-۱۲- حکم کشت و زراعت موادمخدر و تجارت آن
۳۲	۲-۱۳- حکمت تحریم موادمخدر
۳۵	۲-۱۴- اقوال و فتاوی اهل سنت نسبت به موادمخدر
۳۷	۲-۱۵- مبارزه اسلام باموادمخدر
۳۸	۲-۱۵-۱- مبارزه باموادمخدر از راه پرهیز و پیشگیری
۳۸	۲-۱۵-۱-۱- توجه به تربیت فرد، خانواده و جامعه
۳۸	۲-۱۵-۱-۲- دستور به انتخاب خوب در ازدواج
۳۸	۲-۱۵-۱-۳- دربرانگیزتن برکسب حلال و مبارزه بایبکاری
۳۹	۲-۱۵-۲- در مبارزه باموادمخدر به طریق معالجه
۳۹	۲-۱۵-۲-۱- مداوای با عبادت
۳۹	۲-۱۵-۲-۲- عقوبت (مجازات)
۴۲	۲-۱۶- جایگاه جرایم موادمخدر در بین جرائم و مجازات های شرعی
۴۲	۲-۱۷- فتوای علمای اهل سنت درباره حرمت موادمخدر
	فصل سوم: تبیین مبانی حقوقی مواد مخدر
۴۵	۳-۱- پیشگیری از اعتیاد به موادمخدر
۴۶	۳-۲- مدرسه و اعتیاد
۴۶	۳-۳- رسانه های همگانی
۴۶	۳-۴- ققرو اعتیاد در جهان امروز
۴۷	۳-۵- روز جهانی مبارزه باموادمخدر
۴۸	۳-۶- موادمخدر در ایران
۵۰	۳-۷- موادمخدر و جرم و مجازات
۵۰	۳-۸- علل اعتیاد
۵۲	۳-۹- اقدامات جمهوری اسلامی ایران در مقابله با قاچاق موادمخدر
۵۲	۳-۱۰- اقدامات تامین و درمان معتادان: نقدی بر ماده ۱۵ قانون مبارزه با موادمخدر
۵۳	۳-۱۱- بررسی قوانین مبارزه با مواد مخدر در ایران
۵۴	۳-۱۲- سیاست جنایی تقنینی
۵۷	۳-۱۳- سیاست جنایی قضایی
۵۷	۳-۱۴- سیاست جنایی اجرایی
۵۸	۳-۱۵- سیاست جنایی مشارکتی
۵۸	۳-۱۶- بررسی قانون مواد مخدر
۵۹	۳-۱۷- ارسال، صادر کردن و ترانزیت موادمخدر
۵۹	۳-۱۸- تولید و ساخت انواع مواد مخدر
۵۹	۳-۱۹- اعتیاد
۵۹	۳-۱۹-۱- معناد کردن دیگری
۶۰	۳-۲۰- بررسی جرائم وابسته به موادمخدر

۶۱	۳-۲۱- قابل گذشت بودن یا نبودن جرائم موادمخدر
۶۱	۳-۲۲- صلاحیت رسیدگی به جرائم موادمخدر
۶۱	۳-۲۲-۱- صلاحیت ذاتی
۶۱	۳-۲۲-۲- صلاحیت محلی
۶۲	۳-۲۳- رسیدگی غیابی به جرائم موادمخدر
۶۲	۳-۲۴- ادله اثبات دعوا در جرائم موادمخدر
۶۲	۳-۲۵- اعتیاد و اشتغال
۶۳	۳-۲۶- نتیجه
۶۴	۳-۲۷- پیشنهادات
۶۵	فهرست منابع
۶۹	پیوست ها
۸۸	چکیده انگلیسی

چکیده

دخانیات و مواد مخدر از جمله موضوعاتی هستند که امنیت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی کلیه جوامع بشری از جمله جامعه اسلامی ما را در معرض تهدید قرار می دهند. در آیات قرآن کریم، احکام مربوط به دخانیات و مواد مخدر به صورت صریح بیان شده است. اما حکم حرمت آنها از عموم و اطلاق بعضی از آیات مستفاد می گردد. در روایات منقول از منابع شیعی و اهل سنت موضوع حرمت انواع این مواد و گونه های مختلف تولید و مصرف، خرید و فروش آنها بیان شده است و فقهای شیعه و سنی حکم به حرمت داده اند. در قوانین ایران موضوع مواد مخدر تحت عنوان قانون مبارزه با مواد مخدر و قوانین دیگر بیان شده است. آنچه که در کنکاش قوانین ایران بدست می آید که ضعف و تغییرات مدیریتی، کمبود بودجه و تجهیزات لازم جهت جلوگیری از عبور و مرور غیر قانونی از مرزها به ویژه مرزهای شرقی کشور، تعدد مراجع تصمیم گیری و نبود اراده جمعی در مبارزه با مواد مخدر، آشوب و اغتشاشات دولتی اوایل انقلاب و وقوع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به سختی بر این مبارزه سایه افکنده اند.

کلمات کلیدی: فقه اسلام، حقوق ایران، حرمت، دخانیات، مواد مخدر

الف- مقدمه

دخانیات و مواد مخدر از جمله موضوعاتی هستند که در کلیه جوامع بشری از جمله جامعه اسلامی ما در دسرس ساز شده اند. دولتها از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران درگیر این موارد بوده و بودجه هنگفتی را صرف مبارزه در ابعاد مختلفی فرهنگی و سیاسی و اقتصادی با این موضوعات می نمایند. شناخت ابعاد فقهی و حقوقی مقابله با دخانیات و مواد مخدر از جمله ابعاد نظری و علمی و کاربردی این مبارزه را نشان می دهد. هرچند در آیات قرآن به صراحت در مورد این موارد آیتی وجود ندارد ولی در روایات و آرای فقهی و به ویژه آرای فقهای معاصر احکام این موضوعات تبیین شده است. پدیده هایی مانند وقوع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و آشوب ها و اغتشاشات داخلی و تورم و حتی جغرافیا و هم مرز بودن بعضی استان ها با افغانستان که مرکز اصلی کشت مواد مخدر لاقدر در خاورمیانه است بر روی این مقابله فقهی و حقوقی تاثیر گذاشته است. تحولات قوانین موضوعه نیز گاهگاهی بر پیچیدگی مقابله با دخانیات و مواد مخدر افزوده و اجمال قوانین و حتی تعارضات و تراحمات موجود در آنها و عدم تدقیق لازم در تقنین و عدم مسئولیت پذیری بعضی از نهادهای دولتی و غیر دولتی و ضعف بودجه عملیاتی بر مشکلات موجود افزوده است تغییر مدیریت ها در تشکیلات دولتی و ضعف ستاد مبارزه با مواد مخدر در ابعاد عملیاتی و رفتارهای سیاسی داخلی و خارجی خود نکاتی کور از معضل مقابله با مواد مخدر می باشد. بهرحال آنچه که معلوم است در آرای فقهی اعم از شیعی و اهل سنت انواع مختلف بکارگیری مواد مخدر درگونه های فراوان آن دارای حکم حرمت می باشد اما از آنجایی که در جرایم فقهی عنوان مواد مخدر تحت عنوان تعزیرات قرار می گیرد، طبیعتا نوع و میزان مبارزه با مجرم نیز گاهی اوقات متفاوت جلوه می نماید. مسئله معتادان به ویژه معتادان متجاهر نیز از جنبه های مختلف خود مشکل ساز شده است. ضعف قوانین و حتی امتنان قوانین در این مورد و عدم وجود مراکز نگهداری و بهبودی معتادان به حدکافی بر پیچیدگی مطلب افزون شده است. این نوشتار در مقابله فقهی و حقوقی با مواد مخدر نگاشته شده است که امید است مطالعه آن موجب انبساط فکری در اذهان عمومی و تنویر آن گردد.

ب- بیان مساله

امروزه یکی از معضلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که حتی ممکن است ابعاد سیاسی نیز دربرگیرد موضوع دخانیات و مواد مخدر می باشد که در تمام جوامع انسانی دیده می شود. در دین مبین اسلام و قوانین جاری کشور ما در خصوص این دو (دخانیات و مواد مخدر) احکام خاص وجود داشته و موارد قانونی لحاظ شده است. در فقه شیعه، فقهای از قدما مانند شیخ مفید، علامه حلی و در میان متأخرین ملامحسن فیض کاشانی و در میان معاصرین امام خمینی به آن پرداخته اند. در میان فقهای اهل سنت نیز اشخاصی نظیر دکتر یوسف قرضاوی، ابن عابدین آن را مطرح و هرکدام با الفاظ خاصی، حرمت استفاده از مواد مخدر را بیان نموده اند، ولی در مورد دخانیات نظیر (سیگار، توتون و تنباکو و قلیان) آرای فقهی روشن و واضحی به چشم نمی خورد. در عین حال فقیهانی به حرمت استعمال آنها، فتوا داده اند. مبنای نظرات این فقیهان استناد به بعضی از آیات قرآن از جمله (بقره/ ۱۶۸، نحل/ ۱۱۴)، (بقره/ ۱۹۵) (بقره/ ۱۷۲) و به روایاتی نظیر روایات لاضرر و لاضرار فی الاسلام به عنوان قاعده فقهی لاضرر می باشد. در قوانین جاریه جمهوری اسلامی ایران، قانون مبارزه با مواد مخدر، قانون اقدامات و درمان معتادان، آیین نامه عفو و تخفیف مجازات محکومین به مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷/۸/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام از جمله قوانین و مقررات و آیین نامه های قانونی در این مورد است. علیرغم اعلام حرمت دخانیات (سیگار، توتون، تنباکو) در آرای بعضی از فقیهان معاصر، دولت جمهوری اسلامی ایران عرصه و فروش آن را همچنان ادامه می دهد و میلیاردها تومان هزینه واردات انواع سیگار شده و هزاران میلیارد تومان دیگر با سیگار کشیدن از بین می رود. ضعف اخلاقیات و اعتقادات دینی و فقهی و نیز خلاء های قانونی و وجود محل گریز در قوانین

موجود از نقاط ضعف کار است. در این پژوهش مبانی فقهی و حقوقی (آیات، روایات، آرای فقهی و موارد قانونی و نظرات حقوقدانان) در موضوع دخانیات و مواد مخدر مبارزه با آنها مطرح و مورد نقد و بررسی قرار گرفته، نقاط ضعف و قوت آنها تبیین می‌گردد. در پایان ضمن اخذ نتیجه، پیشنهادهای نیز ارائه خواهد شد.

ج- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

با توجه به اینکه در جامعه اسلامی ما، اقدامات موثر در زمینه مقابله با استعمال دخانیات و فروش و خرید و حمل مواد مخدر تفنین و به مرحله اجرا در آمده است و از طرفی میلیاردها تومان هزینه استفاده از این مواد می‌گردد آشنایی با مبانی فقهی و حقوقی مقابله با این مواد بسیار مفید بوده و موجب تنویر اذهان خواهد شد. به وجود آمدن انواع مواد مخدر جدید و بیان احکام آنها و خلاء های قانونی در این مورد و ارائه راهکارها از اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق است.

چ- مرور و ادبیات و سوابق مربوطه

نجفی (۱۴۳۴ ه.ق) می‌نویسد: اختلاف امامیه (شیعه ۱۲ امامی) در مورد بنگ و دیگر مسکرات جامد مانند آن، فقط منحصر می‌شود در حکم این مسکرات از حیث طهارت و نجاست و گرنه بر حرمت استعمال آن اتفاق نظر دارند. گروهی از آنان بر این نظر هستند که مسکرات جامد، طاهر هستند و گروهی دیگر قائل به نجاست مسکر جامد هستند.

عاملی (۱۴۳۳ ه.ق) می‌نویسد: در روایات متعدد خاص در حرمت استعمال حشیش، بنگ، آمده است که پیامبر اکرم (ص) فرمود: هذه الشجرة فتنة امتی... ثم قال لعنه... علیها و علی اکلها. این درخت (درختچه قتب: شاهدانه) منشاء و فساد و آشوب و بلا برای امت می‌باشد. لعنت خدا بر این درختچه و بر خوردگان و استعمال کنندگان آن.

مکارم شیرازی (۱۴۰۹ ه.ق) در رساله توضیح المسائل خود به صراحت حکم حرمت را بیان می‌دارد، ایشان می‌نویسند: کشیدن سیگار، انواع دخانیات و مواد مخدر مطلقاً حرام است.

لطفی (۱۳۹۵) در مورد شمول روایت مشهور لاضرر و لاضرار فی الاسلام می‌نویسد: این احادیث در دو بخش قابل تقسیم است. دسته اول روایاتی است که از آنها ممنوعیت ضرر استفاده می‌شود. اعم از اینکه ضرر توسط انسان حاصل شود و یا غیر انسان و ضرر مالی باشد یا جانی و دسته دیگر روایاتی است که از آنها وجوب ازاله ی ضرر استفاده می‌شود و بر رفع ضرر واقع شده دلالت دارند.

انصاری (۱۳۷۸) می‌نویسد: معتادان به مواد مخدر سالیانه ۳۳۰۰ میلیارد تومان به اقتصاد کشور لطمه می‌زنند و میانگین سنی اعتیاد در کشور ۲۸ سال است بر طبق یک آمار قدیمی حدود ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر معتاد رسمی در کشور وجود دارد از این تعداد ۲۵۰ هزار نفر دانش‌آموز و ۲۰۰ هزار نفر دانشجو و بیش از ۱۰۰ هزار نفر کارگر به نوعی در دام مواد مخدر گرفتار شده اند.

یوسفی پور (۱۳۹۵) در مورد اقدامات تامین و درمان معتادان و خلاء های قانونی در این باره می‌نویسد: قانونگذار در ماده ۱۵ قانون مبارزه با مواد مخدر اعتیاد را جرم دانسته ولی به کلیه معتادان این فرصت را داده تا جهت درمان و بازپروری خود به مراکز مجازی که از طرف بهزیستی تعیین می‌شود مراجعه نماید ولی باید گفت که معتادان به کرات می‌تواند با توسل به این موضوع که مشغول ترک اعتیاد در مراکز معینی هستند از تعقیب کیفری بگریزند، خود نوعی بازی دادن قوانین است چرا که مجازات تکرار کنندگان جرم برخلاف اصول حقوقی و جرم شناسی خفت کیفری می‌باشد گرچه عملکرد مراکز بازپروری و اردوگاه های کاردرمانی ناامید کننده است اما حذف آنها نیز جامعه را در مقابل استمرار فعالیت این مجرمین خلع سلاح می‌کند.

نوری همدانی (۱۳۹۷) می نویسد: طیب آن است که حواس پنج گانه انسان و وجود آدمی از آن احساس لذت کند. با توجه به دو قید طیب و حلال می توان یافت که مواد مخدر که از برگ و گیاهان سمی است و از سبزیجات ماکول نمی باشد پس در حلال نبودن و طیب نبودن آنان برحسب ضوابط شرعی هیچ گونه شکی نمیباشد و شرع به جز در مورد ساخت داروها، هرگز این موارد را حلال نمی داند. سپس وقتی که این مواد حلال و طیب نباشند قطعاً حرام هستند.

باقرزاده میانجی (۱۳۷۸) در مورد جرایم مربوط به مواد مخدر می نویسد: فساد، ارباب، خشونت، کشتار، تروریسم، قاچاق انواع اسلحه و مواد منفجره جرایمی هستند که امنیت جامعه را در سطح داخلی و همچنین منطقه ای و بین المللی تهدید می نماید.

ح- جنبه جدید بون و نوآوری

نظر براینکه در این پژوهش هم جنبه فقهی (بررسی آیات و روایات و آرای فقهی از دیدگاه شیعیان و اهل سنت) در کنار جنبه حقوقی مقابله با دخانیات و مواد مخدر مورد بحث قرار گرفته و مورد نقادی قرار گرفته است از این حیث، بدیع و نوآوری محسوب می شود.

خ- اهداف تحقیق

الف) اهداف اصلی

- ۱- تبیین مبانی فقهی مقابله با دخانیات و مواد مخدر
- ۲- تبیین مبانی حقوقی مقابله با دخانیات و مواد مخدر و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

ب) اهداف فرعی

تبیین خلاءهای فقهی و قانونی مقابله با دخانیات و مواد مخدر

ج) هدف کاربردی

مطالب، نتایج و پیشنهادات این پژوهش می تواند برای مراکز و نهادهای زیر مفیدفایده باشد.

- ۱- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
- ۲- ستاد مبارزه با مواد مخدر
- ۳- سازمان زندان ها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور
- ۴- وزارت علوم و آموزش عالی
- ۵- کانون وکلای دادگستری و مراکز امور وکلا، مشاورین قوه قضائیه
- ۶- وزارت دادگستری و قوه قضائیه
- ۷- وزارت آموزش و پرورش
- ۸- سازمان ملی جوانان
- ۹-

د-سوالات تحقیق

- الف: سوالات اصلی: ۱- مبانی فقهی مقابله با دخانیات و مواد مخدر چیست؟
- ۲- مهم ترین علل ناکامی در مقابله با دخانیات و مواد مخدر در بعدحقوقی چیست؟

ذ- فرضیه های تحقیق

الف) فرضیه اصلی

- ۱) مبانی فقهی مقابله با دخانیات و مواد مخدر بعضی از آیات قرآن، روایات و آرای فقهی می باشد.
- ۲) مهم ترین علل ناکامی در مقابله با دخانیات و مواد مخدر این است که معتاد به کرات می تواند با توسل به این موضوع که مشغول ترک اعتیاد در مراکز معینی هستند از تعقیب کیفری بگریزند.

فصل اول کلیات پژوهش

در این فصل تعاریف لغوی و اصطلاحی واژه های تخصصی به کار رفته در این پژوهش می پردازیم.

۱-۱- مواد مخدر از نظر لغوی و اصطلاحی

جرّ، در تعریف واژه مخدر می نویسد: مخدر هر گیاه تخدیر کننده مانند توتون و خشخاش و مانند آن است (جر، ۲۰۱۵).

این منظور، در تعریف واژه مخدر می نویسد: الخدر (به فتح خاء و دال) یعنی کسالت، استخوانهایش سست شده یا او سست شد یعنی وضع و حال کسی که چرت می زند و کسل و بی حال و تنبل است (ابن منظور، ۱۴۲۴).

فرهنگ لاروس در این مورد چنین بیان میکند: مخدر هر گیاه تخدیر کننده مانند توتون و خشخاش و مانند آن است (لاروس، ۲۰۲۰).

لسان العرب مینویسد: الخدر (به فتح خاء و دال) یعنی کسالت، استخوانهایش سست شد یعنی وضع و حال کسی که چرت میزند و کسل و بی حال و تنبل است (ابن منظور، ۱۳۴۰).

در لغت نامه دهخدا چنین آمده است: ادویه ای که بی خوابی و سستی اندام (غیاث) چیزهایی که اعضای ادمی را بی حرکت و سست می کند (دهخدا، ۱۳۹۴).

۱-۲- تعریف مواد مخدر از نظر سازمان بهداشت جهانی

سازمان بهداشت جهان (WHO) در سال ۱۹۸۲ پیشنهاد کرده است «که دارو یا ماده مخدر در مفهوم کلی آن هر ماده یا ترکیبی که از چند ماده شیمیایی است که از جمله مواد مورد نیاز بدن برای بقاء سالم آن به شمار نرفته و مصرف آنها احتمال تغییری در کارکرد بیولوژیکی و حتی ساخت بیولوژیکی بدن را مطرح میسازد» اگر به تعریف بالا مواد غیر شیمیایی نیز افزوده شود، تعریف نسبتاً کامل و فراگیری از مواد دودار و های اعتیاد آفرین بدست خواهد آمد.

۱-۳- تعریف مفتر

مفتر آن چیزی است که در اعضاء سستی و رخوت ایجاد می کند و حشیش و مانند آن از جمله چیزهایی است که غفلت و فتور و سستی را به دنبال دارد (سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۸۶).

۱-۴- تعریف مرقد

مرحوم علی اکبر دهخدا مرقد را چنین تعریف کرده است: دارویی است که خورنده را خواب آورد. چون افیون، افیون، تریاک (دهخدا، ۱۳۹۴).

۱-۵- انواع موادمخدر

حشیش: در لغت عرب برگها و گیاهان خشک شده پودر شده گفته میشود و مخدر معروفی است که از شاهدانه به دست می آید (جر، ۲۰۱۵).

بنگ: برگدی است که از برگ شاهدانه یا قنب گرفته میشود و با ریختن مقادیری اب بر آن (بنگ اب) درست میشود و مانند مسکرات می نوشد و یا مانند توتون بر سر قلیان و چپق میریزند و تدخین نموده و دود آن را در کام و مجاری تنفس فرو میبرند، (نام دیگر آن نیز حشیش است)

چرس: ماده سفزی و صمغ مانند، مخدر و سمی است که از برگ شاهدانه میگیرند و آن را گاه به همراه توتون و تنباکو تدخین و به صورت دود استعمال می نمایند.

قنب: گیاهی است هندی الاصل که از الیاف آن ریسمان های محکم ساخته میشود، کشت آن در اب و هوای معتدل رایج است (المنجد). کشت قنب در منطقه یثرب به دلیل سودجویی یهودیان آغاز شد و آنها بودند که قنب را از هند یا اروپا به یثرب انتقال و کشت دادند.

شاهدانه: که همان قنب است شجره و بوته ای است گزنه مانند و گیاهی است سمی بلندی اش تا دو متر میرسد برگهایش دراز و دانه هایی به اندازه فندق دارد. از برگهای آن ماده سمی بنگ و حشیش گرفته میشود و منبع ماری جوانا و حشیش و مشتقات آن است.

تریاک: که آن را افیون نیز می گویند از شیرخ خشخاش به دست می آید و منشا دارد. از تریاک و مواد اولیه گیاهی آن مرفین گرفته شده که مصرف دارویی نیز دارد و مورد مصرف معتادان نیز می باشد. از تریاک و سوخته تریاک، شیرخ تریاک نیز به دست می آید که گروهی از معتادان نیز از آن استفاده می کنند.

مرفین: جوهر تریاک است که به شکل کریستال هایی استوانه ای از تریاک استخراج می شود و مصرف تسکین درمانی برای جراحی ها و امثال آن دارد و برخی معتادان به غلط از آن به عنوان مخدر استفاده می کنند.

کوکابین: ماده ای که از برگ درخت کوکا استخراج می شود. جسمی است جامد بی بو و تلخ مزه در طب به طریق تزریق زیر جلدی استفاده میشود که تولید بی حسی موضعی مینماید و برخی از معتادان از طریق تزریق و یا استنشام از راه بینی از آن استفاده میکنند.

هروئین: گرد سفید رنگی است از مشتقات مرفین که از مرفین و کوکابین قوی تر و کشنده تر و از همان منبع ساخته میشود. از ۱۰ کیلوگرم تریاک خالص یک کیلو گرم مرفین و در همین حدود هروئین خالص به دست می آید ولی گاهی ناخالصی هروئین به نود درصد میرسد.

۱-۶- تاریخچه مواد مخدر

آشنایی با موادمخدر سابقه ای بس طولانی دارد. در طول تاریخ، انسان از موادمخدر زمانی به عنوان دارو و برای از بین بردن و التیام دردها استفاده می کرده است و زمانی برای ایجاد لذت و یا فرار از ناراحتیها و یازمانی دیگر برای مراسم مذهبی و جشنها و گاهی توسط جادوگران مورد استفاده قرار می گرفته است. بابررسی آثار مکتوب و لوحه های گلی که از سومریان باقی مانده است چنین استنباط می شود که سومریان اولین کسانی بودند که تریاک را کشف کردند و علاوه بر آنکه از آن به عنوان یک داروی مسکن استفاده میکردند، تدریجا به عنوان یک داروی مکیف و مخدر نیز مورد استفاده قرار میگرفت و نام گیاه

شادی بخش نیز بران نهاده شد. علاوه بر سومر، آشور و مصر و یونان و روم نیز تریاک را می‌شناختند و از آن استفاده می‌کردند. یونانی‌ها تریاک را اپیوم نامیده و اطباء بزرگی مانند سقراط، ترکیباتی از تریاک را برای بیماریهای مختلف جسمی و روانی تجویز میکردند. سابقه استفاده از موادمخدر همانگونه که بیان شد بیشتر جنبه مصرف طبی داشت و فقط به دستور اطباء مصرف میشد. در آن زمان اعتیاد ابعاد وسیعی نداشت و به صورت مسائل اجتماعی و سیاسی بروز نکرده بود. اما در دو سه قرن اخیر موادمخدر به عنوان یکی از معضلات اجتماعی و سیاسی بروز کرده و بعد سیاسی و بین المللی به خود گرفته است. با شروع انقلاب صنعتی (اواخر قرن ۱۷ و اوایل قرن ۱۸) و بسط تجارت و ارتباط و از همه مهمتر نیاز صنایع نوپای انقلاب صنعتی به سرمایه، روند جدیدی در مسائل مختلف جهانی آغاز شد. در این میان تریاک نقش تازه ای پیدا کرد. این ماده در کنار سایر ترنندهای استعماری به عنوان وسیله ای برای جذب سرمایه کشورهای جهان سوم، اضمحلال نیروهای انسانی و نابودی فرهنگ و اقتصاد ملی این کشورها مورد مباحثه کلان قرار گرفت. عملکرد کمپانی هند شرقی در کشورهای امریکایی به خصوص در چین که نمونه عینی است با ظهور انقلاب صنعتی در انگلیس این کشور به منظور سرمایه گذاری صنعتی، خرید مواد اولیه و خام صنایع و ادویه جات موجود در کشورهای مستعمره متمرکز نمود و برای نیل به اهداف خود به ترنندهای متعددی دست یازید.

از بررسی تاریخ ظهور موادمخدر واضح میگردد که از دیرباز زمانی است که در جهان مورد استعمال قرار گرفته است. ولی توجه به آن در قرون اخیر به صورت بی سابقه ای رو به افزایش است، به گونه ای که اصلاح طلبان، سیاست مداران و مربیان رادر عالم حیرت و پریشانی قرار داده است، لذا برای جلوگیری از گسترش آن حدودی مقرر کرده اند. اگر از تاریخ استعمال موادمخدر بررسی عمیقی به عمل آید، معلوم میگردد که میلیونها نفر دست به استعمال آن زده اند. قدیمی ترین تمدن همراه با استعمال مواد مخدر طبیعی بوده است: و از زمانهای بسیار دور نسبت به استعمال آن افراط شده است. تاریخ تریاک بیش از چهار هزار سال پیش از میلاد مسیح است، زیرا لوحه ای از سومریها بدست آمده است که دال بر این است. و سومریان آن را گیاه سعادت مینامیدند. در اوایل قرن نوزدهم یک شیمی دان آلمانی که به نام آقای ترونر خوانده می شد، توانست مرفین را از ماده ی تریاک جدا سازد. این نام را به نسبت مورفیس یعنی معبود احلام و افسانه های یونان قدیم، بر آن گذاشته است. بعدها مرفین در جنگلهای داخلی آمریکا برای تخفیف دردهای ناشی از جراحتهای جنگ بکار گرفته شد. اما چون پزشکان ملاحظه کردند که استعمال کنندگان این دارو به آن معتاد شدند، آن را به مرض ارتش نام گذاری کردند. در سال ۱۸۸۹ م یک دانشمند انگلیسی توانست مرکب-دای استیسل مرفین را شناسایی کند. وی آن را از مرفین استخراج کرد که بعدا برای معالجه معتادان مرفین به کار گرفته شد و در بازار به نام هرورین فروخته شد اما متوجه نشدند که خطر آن به مراتب بیشتر از مرفین است. وحشیش از ۲۷۰۰ سال پیش از میلاد مسیح نزد هندیان و چینیان شناخته شد. و کوکاییین ۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح در آمریکای جنوبی شناخته شد که در آنجا برگهای بوته کوکا را میجویدند. و تاریخ قات به سال ۵۲۵ م بر میگردد که آنرا اهل حبشه در جنوب شبه جزیره عربستان وارد کردند (عربی، ۱۴۳۱).

در ایران باستان، در کتاب اوستا از گیاه کانابیز (شاهدانه) که به عنوان یک ماده بی حس کننده مرسوم بوده است نام برده شده (تاج زمان، ۱۳۴۸)، البته ایرانیان باستان با وجود آشنایی با کانابیز به موادمخدر معتاد نبودند، بقراط حکیم و حتی بوعلی سینا و زکریای رازی به اثرات طبی و خواص تریاک در گذشته پی برده و در معالجات مختلف بیماران از آن استفاده می کرده اند. در قرن هفدهم کشتی های تجاری انگلیس، این متاع مرگ او را از خاور دور به ایران آورده اند و به درباریان هدیه و اکثر آنان را معتاد ساختند. تاورنیه که یکی از تجار (جهانگرد) فرانسوی بود، در زمان صفویه به ایران سفر کرده و در سفرنامه خود ضمن شرح حرکت از از میر به ایران مختصری به کشت خشخاش در ایران اشاره نموده و چنین مینویسد (کوهی کرمانی، ۱۳۹۴): بعد از هفت ساعت راهپیمایی از طول دیوار آفیون قره شهر عبور کردیم، چون زراعت عمده آن خشخاش است که آن را از آفیون میگیرند و در اینجا از همه نقاط

خاک عثمانی بزرگتر است، این محصول زیادتربه عمل می آید، هم اکنون (منظور زمان سفر تاورنیه است) در ایران زراعت میشود. اما در ممالک مغلول کبیر (هندوستان) به حد وافر کشت و زرع میشود. در این باره که درچه تاریخی کشیدن دود در ایران رواج یافته باتوجه به سفرنامه تاورنیه میتوان نتیجه گرفت که بلافاصله پس از نیم قرن شیوع دخانیات در انگلستان تدخین هم در ایران رایج گردیده است. در زمان سلطنت قاجاریه، کشیدن تریاک یکی از وسایل تجمل دربار بود و به دلیل گرانی قیمت و کمیاب بودن مورد استفاده طبقات ثروتمند و اشراف بود. به تدریج علت ازدیاد تقاضا و کمبود عرضه، کشت خشخاش در ایران متداول و روستاییان و کشاورزان، بیخبر از عواقب وخیم این افت خانمان بر انداز و مهلک به آن معتاد شدند. تریاک به عنوان داروی مسکن حتی به اطفال و نوزادان نیز خورنده می شد. فروش تریاک در انحصار دولت و یکی از منابع درآمد کشور محسوب می گشت (رحمدل، ۱۳۹۶).

ایادی انگلیس مردم را به کشیدن تریاک تشویق میکردند. به زودی در هر کوی و برزن و مجالس خصوصی و عمومی استعمال آن رواج یافت و سوغات استعمار در همه جا توزیع شد: سیاست سلطه گری انگلیس که مبتنی بر معتاد نمودن اتباع کشورهای بی دفاع بود، تقلید کشورهای استعمارگر قرار گرفت و تعداد بی شماری از مردم کشورهای زیر سلطه آنان نیز به بلای خانمان سوز اعتیاد و خطر جدی جهان را مورد تهدید قرار داد (ساک، ۱۳۹۱).

تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا سال ۱۳۷۵ تعداد دومیلیون معتاد در ایران وجود داشت (گزارش ستاد مبارزه با مواد مخدر روزنامه کیهان شماره ۱۵۴۹۰ مورخ ۱۳۷۴/۸/۱۵). در حالی که کل جمعیت کشور حدود ۳۵ میلیون نفر بود، یعنی ۶ درصد کل جمعیت که فاجعه عظیمی بود، تا همین تاریخ مصرف روزانه تریاک در ایران حدود دوهزار کیلوگرم بوده است (گزارش میستر مینی، مشاور سازمان ملل متحد در ایران اکتبر ۱۹۷۰). و حکایت از عمق تجارت غیرقانونی تریاک در ایران میکرد. در سال ۱۳۳۷ هجری شمسی برای اولین بار هرویین به وسیله قاچاقچیان سودجوی بین المللی و الوده نمودن جوانان به ایران وارد شد و به علت اینکه هرویین، بی بو، کم حجم و به آسانی قابل حمل و اثرات آن قوی تر از تریاک بود، بین جوانان شیوع یافت و در بین معتادان سابق نیز کم کم جای تریاک را گرفت (گزارش مسترباگات، سازمان ملل متحد در ایران، ۱۳۵۰). با مراجعه به اسناد و مدارک مربوطه و تاریخ ایران معلوم میگردد که قبل از مشروطیت هم کشت خشخاش در ایران رواج کامل داشته به طوری که محصول تریاک در سال ۱۹۰۲ میلادی مطابق با ۱۲۸۱ هجری شمسی به دوازده هزار تن بالغ می گردیده (ممتازی، ۱۳۴۶). و حال آنکه از سال ۱۹۱۰ به بعد که دولت انگلستان به تدریج در اثر فشار افکار عمومی از صدور مقادیر هنگفت و سرسام آور تریاک به خاور دور کاست، ایران صادرات تریاک خود را به چین توسعه داد تا آنجایی که این عمل مورد اعتراض مکرر جامعه بین المللی قرار گرفت.

۱-۷- تاریخچه قانونگذاری در مورد مواد مخدر در ایران

باکمال تاسف بایستی اذعان داشت که ایران خیلی دیرتر از سایر کشورهای دنیا به فکر مبارزه با مواد مخدر افتاده و در مجامع بین المللی که در این زمینه فعالیت میکردند، حضور فعالی نداشت. همانطور که خواهیم دید تا سال ۱۳۵۷ هیچ گاه یک سیاست جنائی مناسب برای مبارزه جدی و اصولی برای ریشه کن کردن مواد مخدر توسط حکمرانان ایران وجود نداشت. لذا در تاریخ ایران برای اولین بار قانون سال ۱۳۲۹ قمری معروف به قانون تحدید تریاک از تصویب مجلس شورای ملی گذشت. این قانون درشش ماده تنظیم شده بود که در آن برای تریاک مالیات در نظر گرفته بود ماده اول مقرر میکرد که پس از استعمال تریاک بایستی سوخته آن تحویل مامورین وزارت مالیه گردد و الا ضبط خواهد شد ماده دوم: تریاکی که از کشور صادر میشد از مالیات معاف بود ماده پنجم این قانون دارای اشکالات زیاد و عدیده ای بود صادرات تریاک را به علت معافیت از عوارض گمرکی تشویق میکرد که اصولا با عنوان قانون که تحدید تریاک بود مغایرت داشت. ثانیاً یک دوره آزمایشی ۷ساله را برای منع استعمال

شیره تریاک پیش بینی کرده و در این مدت آن را به رسمیت می‌شناخت. این قانون تا سال ۱۳۳۳ قمری مجری بود، در این سال ماده دوم این قانون اصلاح شد و برای هر مثقال سوخته ای که تحویل مامورین گردد حق الزحمه ای در نظر گرفت. در شانزده مرداد ماه ۱۳۰۷ هجری شمسی قانونی تحت عنوان مجازات مرتکبین قاچاق تریاک به تصویب رسید که هدف آن مبارزه با واردات و صادرات تریاک بدون اذن و اجازه دولت بود و برای این منظور مجازات نقدی و حبس کوتاه مدت پیش بینی شده بود. در سال ۱۳۱۰ و ۱۳۱۱ در این قانون اصلاحاتی به عمل آمد که اولی راجع به باندورل تریاک و حق الکشف مامورین قاچاق بود و دومی که در ۱۴ مرداد ماه ۱۳۱۱ تصویب شد، مقرراتی را وضع نمود که بر اساس آن قبل از کشف تریاک میبایستی قبلاً اظهارنامه به موسسه انحصار تریاک ارائه دهد و الا تریاک ضبط و کشف حاصله معدوم میگردد و به موجب این قانون برای شیره حمل کردن و تاسیس شیره کش خانه جزای نقدی در نظر گرفته شد. در سال ۱۳۳۸ هجری شمسی قانون منع کشت خشخاش و استعمال تریاک اصلاح شد و برای سازنده و وارد کننده و مصرف کننده تریاک و سایر مواد مخدر مجازات شدیدتعیین و وزارت بهداشتی مکلف به درمان معتادان شد. از طرف دیگر بر اساس ماده ۷ قانون اقدامات تامینی و تربیتی که در سال ۱۳۳۹ تصویب شد و برای درمان معتادان در مراکز درمانی مدت نامعین ژیش بینی شد اما این قوانین هم در عمل به طور جدی اجرا نشدند. در خرداد ماه سال ۱۳۴۸ قانونی تحت عنوان تشدید مجازات مرتکبین اصلی جرائم مندرج در قانون منع کشت خشخاش و اجازه موقوفی تعقیب و اجرای مجازات سایر مرتکبین جرائم مذکور به تصویب رسید (ساک، ۱۳۷۹).

۸-۱- تعریف عقوبت

عقوبت در لغت عبارت است از آن جزایی که ولی امر یا نائب او بر کسی وارد میکند که مرتکب به مخالفت شرعی شده باشد، چنانکه به حقی خصوصی یا عمومی تعدی کرده باشد. این عقوبت ماخوذ است از فعل عاقب یعاقب معاقبه و عقوبه و عقابا. در لسان العرب آمده است: عقاب و معاقبه عبارت است از اینکه به کسی در برابر کردارش سزایی داده شود، و اسم این سزا، عقوبت است (ابن منظور، ۱۳۴۰). در تهذیب اللغه آمده است: عقاب و معاقبه عبارت است از سزا دادن به کسی مساوی با کردارش، که اسم این عقوبت است، و يقال اعقبته بمعنی عاقبته (الازهری، ۱۴۲۹). (اعقبته از باب افعال و عاقبته از باب مفاعله یک معنی دارند).

۱-۸-۱- عقوبت اصطلاحی

تعاریفات اهل علم راجع به عقوبت روی اهداف عقوبت دور میزنند به ویژه آنچه به ریشه کن کردن جرم و اصلاح مجرمان تمام میشود، برخی از آن تعاریفها در ذیل نقل میشوند: علامه ماوردی حدود را چنین تعریف نموده است (سزاهای که خداوند بخاطر جلوگیری از ارتکاب محظورات و ترک مامورات مقرر فرموده است) (ماوردی، ۱۴۲۸).

محقق ابن همام فرموده است: موانع قبل الفعل و زواجر بعده (شوکتی، ۱۴۰۰). یعنی آنها قبل از انجام کار مانع و بعد از آن سزا به حساب می آیند.

علامه ابن عابدین فرموده است: تحقیق آن است که بعضی از مشایخ فرموده اند که آنها، قبل از انجام کار موانع و بعد از آن زواجر قرار میگیرند یعنی با دانستن مشروعیتش مردم از ارتکاب کاربرد خودداری نموده و پس از سزای انجام کار از تکرار ارتکاب باز میمانند (ابن عابین، ۱۴۱۱).

از مباحث فوق میتوان چنین نتیجه گیری کرد که عقوبت عبارت است از آن سزایی است که بخاطر مصلحت جامعه بر نافرمانی از امر شارع مقرر میگردد. هدف از اجرای آن اصلاح حال بشریت و نگهداشتن آنها از مفاسد و نجات دادنشان از جهالت و راهنمایی آنان از گمراهی به سوی هدایت و بازداشتن آنها از ارتکاب معاصی و وادار کردن شان به طاعت و بندگی است.

۱-۹- تعریف اعتیاد

تعریف اعتیاد از تعریف معتاد جدانیست و معتاد(به انسانی اطلاق می-شود که از طریق مختلف (خوردن، تزریق، دودکشیدن و غیره) یک یا چند ماده از مواد مخدر را به طور مداوم مصرف میکند و در صورت قطع این عمل با مشکلات تنی، روانی و رفتاری به تنهایی ویا باهم روبه رو می-گردد. لذا معتاد از یک سو محصول کنش مداوم و مرتب بین ارگانیزم بدن انسان و مواد طبیعی و شیمیایی است و از سوی دیگر محصول یک وفاق جمعی است(رحمدل، ۱۳۹۳) و

فصل دوم تبیین مبانی فقهی مواد مخدر

در این فصل به تبیین مبانی فقهی مواد مخدر پرداخته می‌شود. از آیات قرآن و روایات و آراء فقهی شیعه و سنی، احکام مربوط به مواد مخدر استخراج و تقدیم می‌شود.

۲-۱- حکم تحریم استعمال مواد مخدر

از آیات و روایات زیر می‌توان چنین استفاده کرد که ضرر میتواند موجب صدور حکم شود.

الف: قرآن کریم

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى الْتِهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ. (بقره/۱۹۵)

از مال خود در راه خدا انفاق کنید لیکن نه به حد اسراف و خود را به مهلکه و خطر در نیفتانید و نیکویی کنید که خدا نیکوکاران را دوست دارد.

در رابطه با آیه مذکور که در ابتدای کلام آورده شد باید بگوییم که شارع پاک نهاد ماکه جز سعادت بشر اندیشه و پنداری نداشت، انجام پلیدیها را به هرگونه و به هر رنگ و بو ناروا دانست. محال است زندگی درونی یک نفر معتاد را بررسی کنید و متاثر نشوید و هزاران به وی که چنین زندگی نکبت بار پستی افرینی را برای خویشتن تدارک دیده است، زندگی ای که حتی پست ترین جانوران هم از چنان زیستی گریزانند و حیران میشویم و از خود میپرسیم چرا بشر با داشتن آن همه دانش و بینش و خرد اینگونه تن به خواری و پستی می‌دهد و این چنین در چنگال آلودگی‌ها اسیر و ناتوان می‌گردد.

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدُّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ ۗ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ. (مائده/۹۱)

جز این نیست که شیطان میخواهد میان شما دشمنی و کینه در خمر و قمار بیندازد و شمارا از یاد خدا و نماز بازدارد پس آیاتما هستید باز ایستادگان؟

شارع اسلام نسبت به انجام نماز نگرش خاصی داشته و مسلمانان را در هر حال و کیفیت حتی به هنگام نبرد با دشمن برکنار از به جای آوردن آن ندانسته است. آیه بالا صراحت دارد که پلیدیها و مواد

مستی را یاد خدا را از خاطر میبرند و همچون سدهایی هستند که مانع از انجام نماز و عبادات میشوند و باید برکنار از چنان آلودگی ها بود.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَ الْأَنْصَابُ وَ الْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. (مائده/۹۰)

ای کسانی که ایمان آورده اید همانا جز این نیست که شراب و قمار و بتها و تیرهای قرعه پلید است از عمل شیطان، پس از آن دوری کنید باشد که رستگار شوید.

برای روشن شدن چگونگی باید خاطر نشان نمود که به لحاظ اثرات زیان بخش و سکرآور الكل است که اشامیدنش در شرع انور ناروا اعلام شده است، زیرا شارع پاک نهاد ما آنچه را که برای آدمی پر آسیب و توان سوز باشد حرام دانسته است، البته فقه شیعه صرف قیاس را که اجتهادات خود شخص باشد و به علتی منصوص مستند نگردد روا نمیداندولی سنت و جماعت آن را پذیرفته اند (مدنی، ۱۳۹۲).

جهانی که مادر آن زیست می نماییم و پیوسته در حال تغییر است و دگرگونیها در آن انجام می پذیرد نوها جانشین کهنه ها میشوند و پدیده هایی جدید عرضه میگردد که باید احکامشان روشن شود. به همین مناسبت فقهای اسلامی به قیاس به طور کلی، و فقهای مذهب شیعه به قیاس منصوص العله توسل جسته اند، تا احکام هر زمان را آنگونه که باید در آورند. بنابراین و به دلیل آیه ای که آورده شد تنها الكل نارواست بلکه هر چیز سکرآور و زیان بخشی کهتن و روان آدمی را آسیب دهد و گزند رساند همانند: چرس، بنگ، مورفین، هرویین، کوکابین، شیر، تریاک و هر گیاه مخدر دیگر نیز ناروا خواهد بود و چنانچه سیگار هم زیاد و در حدزیان آوری کشیده شود این چنین حکمی خواهد داشت. معتادان به سموم کشنده و خانمان بر انداز مواد مخدر باید بدانند که گامهایی ناروا و ناهماهنگ با شرع انور برداشته اند.

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ. (اعراف/۳۱)

بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید به درستی که او اسراف کنندگان را دوست ندارد.

در اصطلاح دانشمندان دین صرف مال در مورد ناشایست و بی مورد تبذیر و هزینه کردن بیش از حد نیاز اسراف است و هر دو حالت مذکور در شرع انور منع شده و نارواست. روزی نیست که صدها میلیون تومان ثروت مردم این کشور با استعمال مواد مخدر به هدر رود و به هوا دودنشود. معتادان به افیون شب و روز بنیه اقتصادی کشور را ناتوان نموده و از نیروی کار میکاهد. همین که بنیه اقتصادی کشوری ناتوان شود و سازندگی نداشته باشد، خواه ناخواه پایه های استقلال آن چنان کشوری سست خواهد شد و درهم فرو خواهد ریخت و سرانجام در چنگال خون اشام استعمارگران اسیر و گرفتار خواهد شد.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا. (نساء/۲۹)

ای اهل ایمان مال یکدیگر را به ناحق نخورید مگر آنکه تجارتی از روی رضا و رغبت کرده و سود برید و نکشید یکدیگر را که البته بسیار خدابر شما مهربان است (و هرگز به قتل و ظلم شما به یکدیگر راضی نیست).

درکیش ما خودکشی زشت و مردود شمرده شده و مرتکبین درگیر عذاب و کبفر الهی خواهند بود. استعمال مواد مخدر جز خودکشی آن هم به ننگین ترین را آن که انتحاری تدریجی است و بیشتر زجر دهنده خواهد بود چیز دیگری نمیتواند باشد. نتیجه ای که از استعمال مواد مخدر و همچنین دخانیات به حالت اعتیاد حاصل میشود این است که آن حرارتی در نفس حاصل میشود که مبدل به بیماری سخت و نابود کننده ای می شود و مشمول قول خداوند سبحان می گردد که فرموده است: یکدیگر را نکشید. بنابراین معتادی که ندانسته خود را گرفتار مواد مخدر و درگیر اعتیاد به چنین سموم کشنده ای نموده است و پیوسته به روح و روان خودگزندگی رساند، انتحاری را آغاز نموده که سرانجامش مرگی زود رس و اندوه بار است که هم در این جهان پریشان و سرگردان خواهد بود و هم در سرای دیگر کیفرداده خواهد شد (مدنی، ۱۳۹۲).